

Sovjet-Rusland en het West-Europeesche Kommunisme

DOOR

ANT. PANNEKOEK.

I.

De Maart-beweging in Midden-Duitschland was in de geschiedenis van de Duitse revolutie slechts een ondergeschikte episode, van veel minder omvang en beteekenis dan de beweging, die een jaar vroeger uit de Kapp-aanslag ontstond en het geheele Duitse proletariaat een oogenblik meesleepte. Maar voor de innerlijke ontwikkeling van het kommunisme is zij van de allerhoogste beteekenis. En daar ten slotte deze innerlijke ontwikkeling de toekomst bepaalt, daar van de innerlijke helderheid en vastheid van het kommunisme zijn toekomstige zegepraal afhangt, wordt ten slotte de Maartbeweging toch tot een belangrijk deel van de geheele West-Europeesche revolutie. Slechts voor de oppervlakkige schijn hebben die vele strijders, die vielen of nu zwaar lijden, vergeefs gestreden en geleden: het Duitse proletariaat moet zich zijn weg naar de vrijheid onder zware offers zelf zoeken, en iedere fout in de taktiek, al is zij nog zoo verklaarbaar uit het verleden, kan slechts door de praktijk, onder bittere verliezen overwonnen worden.

De Maartbeweging in Midden-Duitschland was het fiasco van de door Moskou ontworpen en door het 2de kongres van de 3de Internationale besloten taktiek voor de West-Europeesche revolutie. Daarom moet met haar ookdeleiding en de onbestreden diktatuur van Rusland over de West-Europeesche revolutie een einde nemen.

Wat de Russische Bolsjewiki voor de revolutie in Europa en Amerika gedaan hebben, is onmetelijk groot en geweldig. Door de verovering van de politieke macht hebben zij het allereerst een voorbeeld gegeven aan het proletariaat van de gansche aarde. Zij toonden, hoe het proletariaat slechts door een volkomen breken met iedere nationale samen-

werking en solidariteit, dus slechts door een scherpe klassestrijd tot heerschappij kan komen. Door hun praktijk hebben zij de groote beginselen van het kommunistische opgesteld: de diktatuur van het proletariaat en het sovjet- of radenstelsel. Zij hebben de revolutionaire leer van het Marxisme, die de sociaaldemocratie verknoeid en met reformisme en fatalisme bedorven had, tot praktische werkelijkheid gemaakt en zoo in haar zuivere wezen laten zien. Zij hebben in hun opbouw van de maatschappij en hun verdediging der revolutie tegen de imperialistische reaktie getoond, hoeveel geestdrift, opofferingsgezindheid, bekwaamheid en organisatietalent het kommunistische in de eertijds slaafsche massa's weet te wekken.

Door zijn overwinning was het Russische kommunistische tot de onbetwiste leider der wereldrevolutie geworden. Want alleen reeds het feit van de Russische revolutie, het bestaan van de Sovjetrepubliek had een onafzienbare invloed op de revolutioneering van het West-Europeesche en Amerikaansche proletariaat. Meer dan alle theoretische propaganda doet het voorbeeld der praktijk. Wat tot nog toe slechts programma, abstractie, woord was geweest, was hier daad, was zichtbare werkelijkheid geworden: het revolutionaire proletariaat meester van staat en maatschappij, aan het werk om een nieuwe wereldorde op te bouwen. De mogelijkheid van het kommunistische stond nu helder voor de oogen der West-Europeesche arbeiders, juist terzelfder tijd als de ineenstorting van het kapitalisme hier geen andere uitweg uit de chaos openliet.

De Russische kommunisten en onder hun leiding het nog kleine hoopje West-Europeesche kommunisten, zagen nu als hun verdere taak de voortzetting en uitbreiding der Russische tot een Europeesche revolutie voor zich. Maar hier stuitte zij op moeilijkheden, veel grooter dan zij te voren vermoed hadden. Zij wisten niet, hoe vast en diep de macht van het kapitalisme in de West-Europeesche maatschappij wortelt en welke machtige hindernissen van stoffelijke en geestelijke aard hier de revolutie in den weg treden.

De taak van het proletariaat in West Europa is veel zwaarder dan in Rusland. Daar was het kapitalisme een van buiten geïmporteerd gewas, dat los op de maatschappij drukte en betrekkelijk gemakkelijk te vernietigen was. Maar in West Europa is het kapitalisme in zijn stamland, waar het door een geschiedenis van vele eeuwen vast met de maatschappij vergroeid en geheel één met haar is geworden. Hier liggen zijn taaiste wortels, die tot in alle klassen der maatschappij reiken. Het kapitalisme hier, in zijn vaderland, uitroeien en vernietigen — en daardoor dan de geheele wereld bevrijden — dat is de onmetelijke zware taak van het West-Europeesche — en in Amerika van het Ame-

rikaansche — proletariaat. Is het dan te verwonderen, dat dit maar langzaam kan gaan? Om de nieuwe orde te winnen, hebben de proletariërs zulk een groote geestelijke kracht, zulk een onuitroeibare geestdriftige volharding noodig, als slechts een algeheele vernieuwing van hun wereldbeschouwing hun kan geven. Maar instinktief schrikken de arbeiders, a's ze de macht van den vijand en hun eigen zwakte zien, terug voor het ontzettende van hun taak, zij zoeken uitwegen, om de beslissing te ontwijken, en ze klemmen zich vast aan de overgeleverde burgerlijke opvattingen, waarin hun aarzeling en onzelfstandigheid belichaamd zijn. Kommunisme beteekent de strijd opvatten; maar dat kunnen zij slechts, als het kommunisme hun een zoo groote kracht geeft, als zij voelen, dat het hun hart zoo rijk, zoo vol licht, zoo gestaald, zoo onbedwingbaar maakt, dat zij in staat worden tot de grootste daden en offers. Dat kon het kommunisme niet in den vorm als het hun zoo dikwijls tegemoet trad, als een nieuwe partij, wel met nieuwe leiders, leuzen en programma's, maar in haar innerlijke wezen gelijksoortig met de oude partijen, met dezelfde politieke konkelarij, sluwe leiderstaktiek en bombastische reklame. Zeker, Rusland was als een groot licht in de duisternis, dat de hoop wakker hield; maar het was maar nevelachtig door de dikke mist van krantenleugens te erkennen, en wie hier als zijn herauten en banierdragers optraden toonden toch veel te veel van den ouden geest der 2de Internationale te bezitten, om zulk een groote geestdriftige kracht te kunnen wekken. De arbeiders trotseeren niet geestdriftig dood en ellende, enkel om Levy in plaats van Scheidemann te krijgen.

De Russische kommunisten hebben alles in het werk gesteld, om uit de oorlogschao in het Westen de proletarische revolutie te doen opstijgen. Niet slechts uit internationale solidariteit, maar ook uit zelfbehoud: want ze zagen in, dat de revolutie als zij tot Rusland beperkt bleef, niet houdbaar was. Zij bepaalden zich dus niet enkel tot intensieve propaganda van het kommunisme, maar trachtten door bewust ingrijpen in organisatie en taktiek de revolutie voort te drijven. Bij hun miskennis van de werkelijke verhoudingen in West Europa moest dat ten slotte neerkomen op een kunstmatig pogen om snel een revolutie te maken, door groote massa's met hun oude organisaties te winnen en deze tegen de bourgeoisie en het wereldkapitaal in den strijd te voeren. Het was een politiek 'n groote stijl, door reusachtige materiele middelen ondersteund. Maar haar mislukking is nu al duidelijk gebleken.

Wat wij indertijd over de groote oorlogskatastrofe van de 2de Internationale in de „Vorbote" schreven — dat zij nog wat meer betee- kent dan het enkele feit, dat het proletariaat nog te zwak is om tegen

de bourgeoisie op te kunnen — dat geldt hier ook voor deze kleine katastrofe der Duitsche Maartbeweging: „Zij beteekent, dat de methoden uit de tijd van de 2de Internationale niet in staat zijn, de geestelijke en stoffelijke macht van het proletariaat zoo hoog op te voeren, als noodig is, om de macht van de heerschende klasse te breken”. Daarom moet de Maartbeweging tot een keerpunt in de geschiedenis van het Duitsche kommunisme worden.

Door het feit van zijn bestaan, door zijn voorbeeld, door de invloed die van zelf van de revolutionaire daad uitgaat, heeft Sovjet-Rusland de revolutie in West-Europa enorm vooruitgebracht, door zijn praktijk enorme leering gegeven — en dat blijft en werkt na, ook al moet Rusland, door de moeilijkheden van zijn opbouw, nu concessies aan het kapitaal doen. Door alles daarentegen, wat zijn leiders opzettelijk deden om de revolutie in West-Europa aan te vuren en te bevorderen, hebben zij deze vertraagd en tegengehouden — dit is nu ineengestort en het zal vergaan.

In plaats van het proletariaat uit de voegdij van parlementaire leiders vrij te maken heeft de 3de Internationale door de taktiek van het parlementairisme — om daarmee achterlijke massa's te winnen — de macht dezer leiders versterkt. In plaats van het proletariaat te helpen om de vakverenigingen, die het in dienst van het kapitaal knevelden, door betere organisatievormen te vervangen, heeft de 3de Internationale door haar cellentaktiek — om zoo de machinerie van deze massa-organisaties in handen te krijgen — de vakverenigingen gesterkt en het opbouwen van bedrijfsorganisaties tegengehouden. Bij de eerste poging van een werkelijke aanval is de innerlijke zwakheid van een op deze taktiek opgebouwde beweging gebleken. De aanval zelf behoefde geen fout te zijn, maar de aanval met een — door de vorige taktiek — zoo zwak instrument, dat het bij de eerste stoot moest uiteenvallen.

De taktiek, die in West-Europa, in de stamlanden van het kapitalisme noodig is, is zelfstandig uit het West-Europeesche proletariaat opgegroeid. In de meest verschillende landen zijn haar principes — met name het opgeven van het parlementairisme, in Engeland en Duitschland ook de bedrijfsorganisatie — meer of minder bewust, spontaan onder de meest vooraanstaande arbeiders opgegroeid; daarna echter, door de overweldigende autoriteit en het reusachtige propaganda-apparaat van Moskou tijdelijk teruggedrongen. In overeenstemming met het vergeworderde stadium van revolutie in Duitschland is dit het meest bewust en positief in de K.A.P.D. het geval. Deze taktiek bestaat daarin door theoretische propaganda en praktische strijd die vormen van organisatie op te bouwen, waarin door uitsluiting van de mogelijkheid van beheersching door beroepsleiders en door de samenvatting naar

bedrijven alle strijdwil die elk oogenblik in het proletariaat voorhanden is, verzameld wordt tot een slagvaardige kracht van aktie. Dat deze taktiek alleen tot het doel kan leiden, is voor Duitschland nu wel door de ervaringen van de Maartbeweging gebleken.

Daardoor gaat de geestelijke leiding der West-Europeesche revolutie van Rusland op West-Europa over.

In het begin der revolutie wekte de glans, die van het kommunistische land in het Oosten uitstraalde, een sterke aandrift in de arbeiders van het Westen om dit voorbeeld te volgen. Het jonge kommunisme van het Westen moest met geleend licht werken en werven. Nu echter, nu door de concessies aan het kapitaal en het privaatbedrijf in Rusland die glans in de oogen der massa's wat verbleekt is, nu heeft het Westen in zijn eigen problemen en zijn „kinderziekte" zijn eigen kracht gevonden. De voorhoede van het West-Europeesche proletariaat staat nu geestelijk op eigen beenen. Het heeft zelf de weg ontdekt, hoe het sterk moet worden voor de revolutie.

Het Russische proletariaat, dat eerst zijn leider en wegwijzer was, zal van nu af aan niet meer kunnen zijn dan strijdmakker en bondgenoot. Deze nieuwe verhouding zal niet dadelijk tot geldigheid komen. Maar zij zal zich ten slotte doorzetten. Op het 3de kongres, dat nog door de leiders van de groote opportunistische partijen van het Westen zal beheerscht worden, zal de nieuwe taktiek natuurlijk nog niet kunnen zegevieren. Maar zij zal als krachtige oppositie haar banier ontrollen en de verdere ontwikkeling in West-Europa zal haar aan de spits van de revolutie plaatsen.

II.

De politiek en taktiek van de 3de Internationale is nauw verbonden met de staatspolitiek van de Sovjetrepubliek. De nieuwe richting van de Russische staatspolitiek moet daardoor terugwerken op de praktijk van de 3de Internationale.

Een staat waar het proletariaat de diktatuur uitoefent, in de vorm van regeering der kommunistische partij, kan niet in stabiel, rustig evenwicht naast de overige kapitalistische regeeringen bestaan. Hij is begonnen met een strijd op leven en dood tegen hen; de imperialistische machten trachtten hem te verpletteren, en omgekeerd trachtte hij ze van binnen uit door revolutie te ondermijnen. Toen na drie jaren burgeroorlog in het Oosten en proletarische aktie in het Westen geen van beide zijn doel bereikt had en de ander vernietigd, moesten zij zich naar elkaar schikken. Rusland treedt met de kapitalistische landen in handelsverkeer en geeft groote koncessies aan kapitalistische ondernemingen, om het ekonomisch leven in Rusland te herstellen.

De eerste aanvallende politiek van de Russische regeering bestond in ondersteuning van het kommunisme ter bevordering van de revolutie in West-Europa. Zij schiep daartoe de 3de Internationale, als samenvatting van alle arbeidersgroepen in W.-Europa, die in deze zin wilden werken. Formeel los van de Russische staatsregeering, als een schepping van de Russische kommunistische partij, met een eigen Exekutieve, is zij toch door de regeerende rol van deze partij en door de personen der leiders onafscheidelijk met haar verbonden. De 3de Internationale was een instrument der Russische staatspolitiek voor haar aanval op het wereldkapitaal. Op de kongressen en in het Uitvoerend Komitee domineerden de Russische kommunisten absoluut: zij werkten de stellingen uit, stelden de moties op, die aangenomen werden, zij legden hun organisatie aan de W.-Europeesche partijen op, zij luisterden naar de besprekingen en adviezen der anderen, maar zij beslisten. Tegen deze diktatuur heeft zich geen kommunist verzet; iederen wist dat voor het behoud van Sovjet-Rusland, voor de handhaving van deze machtige voorpost tegen het wereldkapitalisme, alle andere belangen moesten wijken. Mochten daardoor tijdelijk bepaalde toekomstbelangen van het W.-Europeesche kommunisme in het gedrang komen (zoo schreven wij verleden jaar) dan nog moest het zwaarste wegen, wat het zwaarste is.

Terwijl deze opvattingen nog als traditie uit die tijd van openlijke oorlog heerschen, is intusschen de economische ondergrond veranderd. Tot deze economische (en politieke) werkelijkheid moet men door de nevel van propagandaleuzen en partij-ideologie heen goed doordringen. Ten eerste in de binnenlandsche politiek van Rusland. De koersverandering van dit voorjaar is slechts schijnbaar (dat is juist uit de heldere, volkomen opene en praktische uiteenzettingen van Lenin zoo goed te zien) een terugvallen van een beginnend kommunisme naar privaatsbedrijf. Rusland was door zijn boerenbevolking een kleinburgerlijk land, en in dit boersch privaatsbedrijf is kommunisme vooreerst onmogelijk. Maar in de oorlogsnood was er tijdelijk een „oorlogskommunisme”: ieder moest tot het uiterste leven en bezit offeren voor de verdediging, dus moesten ook de boeren hun graan afleveren, dat onder de bevolking in hongeroporties verdeeld werd. Maar nu deze oorlogstoestand teneinde is, herneemt de werkelijke economische ondergrond der maatschappij zijn rechten en worden wet en recht aan de werkelijkheid van kleingrondbezit en vrije warenproduktie der boeren aangepast. Politiek wordt dit land geregeerd door de kommunistische partij, onder de naam van diktatuur van het proletariaat. Dat wil zeggen, dat uit de arbeidsklasse het gros der leden van de partij wordt gekrueteerd, dat de élite van het proletariaat overal op voorpost staat.

de leiding had in oorlog en arbeid, de stooten opving, zich opofferde, de posten in het bestuur bezette, al drongen daar ook veel kleinburgerlijke elementen in; alleen het kommunistische proletariaat kon die helderheid van blik, die vastheid van kracht, dat onverschrokken doorzettingsvermogen ontwikkelen, die voor een zoo groote historische daad als de schepping en verdediging van het nieuwe Rusland noodig was. Maar het karakter van een politiek wordt niet enkel bepaald door wie haar uitoefenen, maar ook en vooral door hen, voor wie ze wordt uitgeoefend. De Russische leiders wijzen er op, dat in de eerste plaats aan de boeren moet worden tegemoet gekomen, om de basis te scheppen, waarop later kommunisme kan worden opgebouwd. Dit tegemoet komen aan de boeren is echter niet enkel uit ver-vooruitzigt marxistisch inzicht ontstaan, doch door de boeren afgedwongen: sabotage der landbouw, boerenopstanden en ten slotte de opstand in Kroonstad hebben de Russische regeering op het gevaar gewezen dat hen bedreigde: als de revolutionairen uit vroegere revoluties (1793, 1848) in een boerenkontrarevolutie verzwoegen te worden. Terwijl deze, in de absoluutheid van burgerlijke leuzen bevangen, vielen en voor een kapitalistische regeering plaats maakten, kunnen de regeerders in Rusland, door hun marxistische geschooldheid, met bewustheid hun politiek aanpassen aan de economische noodzaak en tegelijk de economie in de richting trachten te leiden, die ten slotte naar het kommunisme voert.

Men heeft dit aspekt van de zaak kort en eenzijdig samengevat in de uitspraak, dat de Russische revolutie een burgerlijke revolutie is, evenals de Fransche in 1789; want haar economische hoofdinhoud was: de boeren tot vrije grondbezitters en kleine producenten te maken, haar politiek resultaat: de regeering van een nieuwe bureaucratie, die in de eerste plaats de belangen dezer boeren moet behartigen. Zeer eenzijdig, omdat daarbij de diepe verschillen in de details, de klasseverhoudingen, de graad van ontwikkeling, de richting van beweging, de toekomstmogelijkheden uit het oog gelaten worden. Maar toch spreekt die uitdrukking een belangrijke waarheid uit, die van de diepste betekenis is voor de beoordeeling van Ruslands verhouding tot het West-Europeesche kommunisme.

De tweede verandering, ten nauwste met de eerste samenhangend, betreft de buitenlandsche politiek. Deze heeft zijn beslag gekregen door het zoogenaamde handelsverdrag tusschen Engeland en Rusland, op 16 Maart 1911 onderteeekend. Al vormen de bepalingen omtrent de voorwaarden, waarop de handel hervat zal worden, de hoofdinhoud, toch is het verdrag in zijn karakter een vredesverdrag, een politieke overeenkomst, waarin de wederzijdsche sferen van politieke invloed worden begrensd: de Sovjet-regeering ziet af van elke bemoeiing met

Indië en Afghanistan en van alle steun aan revolutionaire bewegingen in Engeland en het Westen; de Engelsche regeering laat eveneens het Russische werelddeel aan de Sovjet-regeering over. Of de handel dadelijk van zoo grooten omvang zal worden, moet nog blijken; wat Rusland noodig heeft, zal bijna niet met waren, in het begin en voor een deel met goud, dat ook maar beperkt is, doch bovenal met concessies betaald worden.

In de kommunistische pers werd dit verdrag, volgens haar gewone reclame methode, als eën groote overwinning van het Russische kommunisme voorgesteld: wat alleen in zooverre opgaat, dat de pogingen om de Sovjetregeering door oorlog te vernietigen, mislukt waren. De bitterste noodzaak dwong Rusland tot deze politiek. De werkelijkheid is, dat het wereldkapitalisme zich geweldig versterkt door nieuwe steunpunten in Rusland, waar het beschikking krijgt over groote massa's grondstoffen, die het noodig heeft, terwijl de ontwikkeling van Rusland in kommunistische richting enorm verzwakt en in gevaar gebracht wordt. De grootkapitalistische exploitaties, beheerd door buitenlandsch kapitaal, beschermd door verdrag, wet en levensbelang van de Russische staat, worden tot centra van kapitalistische invloeden op de maatschappij en de bevolking. Zij brengen een leger beambten mee, nemen werklieden in dienst, hebben weer leveranciers van massaartikelen noodig, dus scheppen nieuwe kleinkapitalistische ondernemers, brengen voor dit alles geld in het land, storen het schema van plaatselijk ruilverkeer, dat de Sovjetregeering voor de boeren had ingesteld en trekken het in een maalstroom van kapitalistische handel. Dit zijn dezelfde regelmatige overmijdelijke ontbindende economische werkingen als het concessiekapitaal overal in landen met lagere productie uitoefent, die dan echter versterkt en verergerd worden door de persoonlijke inwerkingen en de korruptie, die van hen uitgaan. Men moet hopen, dat de regeerders in Rusland, die deze gevaren natuurlijk ook wel zien, er in zullen slagen, deze krachten door hun politieke macht, als „staatskapitalisme”, onder den duim te houden; maar bij de aanwezigheid van vele twijfelachtige elementen onder de Sovjetbureaucratie zal omgekeerd het ingedrongen kapitaal ook zijn invloeden op deze regeering uitoefenen.

III.

Het is duidelijk dat deze wijzigingen in de binnenlandsche politiek en in de verhouding tot het wereldkapitaal ook van invloed moeten zijn op de verhouding van Rusland tot het kommunisme en de wereldrevolutie. Het heeft een verdrag met het wereldkapitaal moeten sluiten; hoe kan het dan leider zijn in een vernietigingsstrijd tegen ditzelfde

wereldkapitaal? Formeel is dit in het Engelsch-Russisch verdrag ook duidelijk uitgesproken :

„dat elk der beide partijen zich zal onthouden van handelingen of ondernemingen tegen de andere en van het voeren van elke officieele propaganda buiten haar eigen grenzen, die direkt of indirekt tegen de instellingen van het Britsche rijk of de Russische sovjetrepubliek gericht is; en in het bijzonder zal de Russische sovjetregeering afzien van elke militaire, diplomatieke of in andere akties of propaganda zich uitende pogingen, om de volken van Azië tot eenig vijandig optreden tegen Britsche belangen of tegen het Britsche rijk aan te moedigen, in het bijzonder in Indië of in de onafhankelijke staat Afghanistan”.

... „Het spreekt vanzelf, dat de uitdrukking „officieele propaganda voeren” ook de ondersteuning of aanmoediging van elke buiten de eigen grenzen gevoerde propaganda in zich sluit”.

Dit beteekent, dat de eerste en eenig natuurlijke buitenlandsche politiek van een kommunistische staat, de bevordering van de revolutie in de andere landen met alle dienstige middelen, nu opgegeven moet worden. Het uitblijven van de proletarische revolutie in W. Europa, die Rusland tot dit verdrag dwong, verbiedt het nu door dit verdrag, om het W. Europeesche proletariaat aktief te hulp te komen. Nu kan aan de eischen van dit verdrag door een scherpe formeele scheiding tusschen de organen der 3e Internationale en die der Sovjetregeering voldaan worden. Maar daarmee wordt de kwestie, waar het in werkelijkheid om gaat, buiten beschouwing gelaten. Voor Rusland is er, naast alle vijandschap in principes, een zekere belangengemeenschap ontstaan met het West-Europeesche kapitalisme. Rusland is voor zijn ekonomisch herstel, voor zijn opbouw afhankelijk van de levering van produktiemiddelen uit de kapitalistische landen. Dit beteekent niet, dat Rusland belang heeft bij het behoud van het Europeesche kapitalisme; want deze zouden technisch evengoed, en dus in andere opzichten veel beter geleverd kunnen worden door een kommunistisch georganiseerd Europa, waar de arbeiders meester zijn. Maar deze keus heeft het praktisch niet. De weg naar het kommunisme gaat in West-Europa door een vernietigende burgeroorlog, door reusachtige inzinking en stagnatie van het ekonomische leven. De groote bewegingen, de massale stakingen, die als eerste uitingen van strijdgeest spontaan losbarsten, vernietigen het kapitalisme nog niet, maar ze ondermijnen de produktie en kunnen tegelijk de opbouw van Rusland door stremming van toevoer ernstig belemmeren : zoo werd in de kranten vermeld, dat de Engelsche mijnwerkersstaking de toevoer van kolen naar Petersburg stopzette. Kan een Exekutieve van de Internationale, die nauw met de Russische regeering in kontakt staat en de belangen van de Russische opbouw sterk voelt, zulke bewegingen

wenschen, ze met alle macht en kracht ondersteunen en trachten uit te breiden? Is het denkbaar dat de 3de Internationale, die een instrument der Russische staatspolitiek is, nu nog steeds het werktuig der wereldrevolutie kan blijven?

Voor de West-Europeesche, de wereldrevolutie geldt, dat het belang der revolutie alleen werkelijk geheel en al waargenomen kan worden door de proletariërs zelf in deze landen, die absoluut vijandig tegenover hun kapitalisme staan, en niet door een bestuur in Moskou, dat door een zekere mate van belangengemeenschap met dit kapitalisme is verbonden. Het belang der wereldrevolutie zou dus eischen, dat Moskou de macht en de leiding van de 3de Internationale uit handen legt en deze overgeeft aan de W.-Europeesche arbeiders in W. Europa zelf. Dit kunnen de Russen evengoed inzien als wij. Maar natuurlijk doet Moskou dat niet. Het wil de kommunistische bewegingen blijven leiden naar haar inzicht. Het geeft geld voor de kranten, de propaganda, de partijen in W.-Europa; het spreekt dus vanzelf dat het baas blijft. En als men de West-Europeesche partijen en partijleiders ziet, geestelijk en materieel geheel van Moskou afhankelijk, kan men het geen ongelijk geven. Dit bewijst, dat Moskou een zeer bepaalde politiek op het oog heeft, die het, ondanks het fiasco, dat zijn taktiek reeds geleden heeft, wil doorvoeren, en waarvan de 3de Internationale het werktuig zal zijn. Het karakter van deze politiek is uit verschillende feiten wel te erkennen.

Het eerste feit is de breuk met de K.A.P.D. Toen deze in December als sympathiseerende partij opgenomen werd, was dat vermoedelijk met de bedoeling haar als een soort radikaal tegenwicht tegen al te rechtsche elementen te gebruiken; maar daartoe liet de K.A.P.D. zich niet gebruiken. Deze van haar kant hoopte in de leiders te Moskou eenig inzicht in haar opvattingen te brengen of ten minste blijvende gelegenheid te krijgen om deze in de 3de Internationale te propageeren. Maar de tegenstelling is te groot; en toen dit steeds duidelijker bleek, heeft de K.A.P.D. reeds van te voren verklaard, er uit te zullen gaan, als de oude taktiek tenvolle gehandhaafd bleef. Het ultimatum, om zich met de V.K.P.D. te vereenigen, is natuurlijk maar een vorm, waaraan toch niet voldaan wordt. Het wezenlijke is, dat op dit kongres de richting naar rechts nog veel beslist wordt ingeslagen, dan verleden jaar.

Toen Brandler, de voorzitter van de V.K.P. in Duitschland, voor het gerecht zich geheel op de bodem der legaliteit plaatste, en naderhand, in een toelichting, er op wees, dat de communisten het terrorisme verwerpen, werd dit door velen beschouwd als een soort lasheid, om met een lichte straf vrij te komen. Als men terugdenkt aan twee jaar geleden, toen Radek tegen de toenmalige oppositie polemiseerend, hen honend vroeg: gij zijt voor de diktatuur; maar zijt gij ook voor het terrorisme?

wie daartoe niet bereid is, is geen werkelijk kommunist — dan blijkt, dat de nieuwere geest, die in Levy heette belichaamd te zijn, in Brandler's richting precies zoo aanwezig is. Het congres in Moskou heeft, door hem tot eerevoorzitter te benoemen, deze verklaring gesanctioneerd. Nu was dit z.g. terrorisme het voornaamste argument, waarmee de sociaal-demokraten in Duitschland de massa der nog burgerlijk denkende arbeiders tegen het kommunisme wisten in te nemen; Brandler's verklaring bedoelt nu aan deze vooroordeelen tegemoet te komen.

Nog duidelijker zijn in dit opzicht de „thesen”, die de Russen over de situatie in Duitschland aan het kongres voorlegden. Daarin staat „de V.K.P.D. verstond het ook niet, om konsekvent de weg te bewerken, die zij door de „Open brief” betrad, n. l. de praktische belangen van het proletariaat tegenover de verraderlijke politiek der sociaal-demokratische partijen en der vakvereenigingsbureaucratie te stellen” „dat zij niet voldoende de noodzakelijkheid van de geestelijke verbinding met de niet-kommunistische massa's in het oog hield”. „Deze plichtenkunnen slechts vervuld worden,als zij haar agitatie tot een werkelijk volkstümliche” maakt” Deze zinnen toonen geest en bedoeling: nadat „massa's” van half-kommunistische Onafhankelijken in de kommunistische partij zijn opgenomen, moeten de nog veel grootere massa's van in 't geheel-niet-kommunisten gewonnen worden, de groote proletarische massa, wel niet als leden, maar als volgelingen.

Op welke wijze dit winnen der massa's plaats vindt, toont een blik in de kranten der V.K.P.D. Telkens valt het oog op het opschrift „Het proletarische eenheidsfront”, waaronder dan gemeenschappelijke vergaderingen van S.P.D., U.S.P. en V.K.P.D. vermeld worden, waarin sprekers van alle „de drie proletarische partijen” hun eensgezindheid verklaren tegenover de aanvallende kapitalisten; soms, als een debater (meestal van de K.A.P.D) door kritiek dit schoone beeld zou willen storen, door hun de daden dezer partijen voor te houden, wordt de discussie geweigerd. In Opper-Silezië werkten afdelingen van de V.K.P.D. mede aan een nationaal eenheidsfront. Zoo bereiden zich de Duitsche parlements-kommunisten voor op samenwerking met de sociaaldemokratische partijen. Zooals voor de vereeniging van de Spartakusbond met de Onafhankelijken een aanpassing aan hun program noodig was, zoo is voor de nu voorbereide samenwerking met de gewone sociaal-demokraten een verdere aanpassing en verschuiving naar rechts noodig.

Men weet in Moskou zeer goed, dat de steeds meer ontredde toestand van het kapitalisme in Midden-Europa groote volksuitbarstingen onvermijdelijk maakt. Als de tot nog toe gevolgde politiek der Duit-

sche regeerders absoluut bankroet maakt, terwijl de arbeidersmassa's nog niet kommunistisch zijn, als de massa's rebelleeren, met hun plaatselijke leiders, terwijl de opperste centrale leiders van de S.D. en de vakbeweging zich onmogelijk gemaakt hebben, dan wil zij er bij zijn, opdat zij de leiding van al deze massa's in de hand kan nemen. Een taktiek niet van onder op, maar van boven om. Wij schreven verleden jaar over een „arbeidsregeering", d.w.z. een regeering van arbeidersleiders, die als tusschenstadium vóór het kommunisme kan optreden. Het blijkt nu, dat de 3de Internationale zelf op dit soort politieke vorm aanstuurt en de kommunistische partijen tot deelhebber daarin wil maken.

Het is duidelijk, dat zulk een politiek — gesteld, zij kon slagen — geheel beantwoordt aan wat boven als Russisch staatsbelang werd ontwikkeld: het belang, dat Rusland er voor zijn opbouw bij heeft, dat niet de produktie in de kapitalistische landen door een revolutiechaos gestoord en vernietigd wordt. Daartoe moet de verovering van de staatsmacht — volgens de oude revisionistische grondgedachte — plaats vinden door vereeniging van de geheele proletarische massa van alle richtingen (en de kleinburgerlijke lagen), onder hun vereenigde leiders, volgens een gematigd economisch programma, dat de bourgeoisie niet tot uitersten tegenstand drijft, en in staat is betrekkelijk vlug de produktie in een soort staatskapitalistische vorm weer omhoog te brengen.

Dit zal dan niet zijn de werkelijke verovering van de politieke macht door het proletariaat (zoomin als 1918 dit was) maar een verandering van regeering, de vervanging van burgerlijk-kapitalistische regeerders door kommunistische, die onder inlijving van de lagere vakbureaucratie, door middel van „partij diktatuur" zullen trachten op te bouwen, vóór de klassenstrijd tusschen bourgeoisie en proletariaat uitgevochten, de bourgeoisie geheel vernietigd, het proletariaat tot volle macht gekomen is. Het economisch programma werd aldus door de „Rote Fahne" opgesteld: „Planmatige regeling der produktie naar de proletarische behoefte en naar ruilverkeer met Sovjet-Rusland, onder controle van de arbeiders en beambten, is de eenige redding voor de gevolgen der kapitalistische anarchie". Het is duidelijk dat dit geen kommunisme is, maar een produktie onder leiding der kapitalisten, alleen beperkt door arbeiderskontrole.

Wij hebben er vroeger reeds op gewezen hoe deze politiek op illusies berust omtrent de innerlijke kracht van het West-Europeesche kapitalisme — niet in den zin, dat zij niet schijnbaar zou kunnen slagen, maar in de beteekenis van dit slagen. Terwijl in West-Europa de voorhoede van het proletariaat een eigen taktiek ontwikkeld heeft, beantwoordende aan zijn inzicht in zijn wezen van het kapitalisme, in zijn

diepe kracht, in de geweldige kracht die dus ook het proletariaat noodig heeft, in de zware vernielende klassestrijd, die niet te vermijden is en uitgevochten zal moeten worden, de bereidheid van het proletariaat om de zwaarste offers te brengen — stelt Moskou zich aan het hoofd van de nog in illusies bevangen massa's, die gelooven, dat door een verandering van regeeringssysteem en partijnaam, dus door een halve revolutie die het uitvechten van de klassestrijd tracht te vermijden, onder medewerking met de bourgeoisie, een nieuwe opbouw, half-kapitalistisch, half-kommunistisch, als redding uit de ineensstorting, mogelijk is. Zooals het tot nog toe door zijn ingrijpen de ontwikkeling van de werkelijke revolutie belemmerde, stelt het zich nu tegenover de dragers van deze revolutie. En als 1918 zich in Duitschland in deze nieuwe vorm gaat herhalen, zal dit slechts de inleiding tot nieuwe chaos, inzinking en burgeroorlog zijn.